

Щербина Т.С., ст. гр. МЕТ-15-1д, Рекотов П.В., доц., к.ю.н. – науковий керівник

СВОБОДА СОВІСТІ В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Запорізька державна інженерна академія, кафедра УСФН

Свобода совісті – природне право людини формувати свої переконання, право громадян безперешкодно висловлювати власні погляди та переконання.

Правовий аспект свободи совісті визначається сукупністю юридичних норм, які регулюють суспільні відносини в процесі її реалізації. Вона може бути об'єктом цих норм лише в процесі самореалізації особистості, тобто в своєму публічному, суспільному вияві там, де «силове поле» дії свободи совісті одного «Я» перетинається з «силовим полем» дії свободи совісті іншого «Я».

У Франції принцип свободи совісті був уперше проголошено в статті 10 Декларації прав людини і громадянина (1789 р.), де мова йде про те, що «ніхто не може переслідуватися за свої переконання, навіть релігійні, за умови, що їх обнародування не загрожує громадському порядку». У Конституції була проголошена «свобода релігійних культів» (вересень 1791 р.). Французький Цивільний кодекс 1804 року – кодекс Наполеона, взагалі не розглядає релігійних питань, демонструючи таким чином, що держава у своїх фундаментальних основах є світською.

Білля про права 1689 р. став основою для Декларації прав Вірджинії 1776 р., що проголосила: «Всі люди за природою є в рівній мірі вільними і незалежними і володіють певними природженими правами, яких вони – при вступі до суспільного стану – не можуть позбавити себе і своїх нащадків якою-небудь угодою, а саме: правом на життя і свободу із засобами придбання і володіння власністю, правом на прагнення на щастя і безпеці і їх придбання».

Ідеї зазначеної Декларації були розвинуті в Декларації незалежності США 1776 року, яка проголосувала: «Ми виходимо з тієї очевидної істини, що всі люди створені рівними і наділені Творцем певними невідчужуваними правами, до числа яких відносяться життя, свобода, прагнення до щастя. Для забезпечення цих прав людьми засновуються держави, які черпають свої законні повноваження у згоді керованих».

Загальну декларацію прав людини була прийнята на третій сесії Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 р., визначаючи найбазовіші права людини. У статті 18 сказано: «Кожна людина має право на свободу думки, совісті й релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання і свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноособово, так і разом з іншими, прилюдним або приватним порядком в ученні, богослужінні і виконанні релігійних та ритуальних обрядів»

В Україні свобода совісті є конституційним принципом і нормою державного права, що сприяє вільному існуванню багатьох проявів: вільнодумства, атеїзму та релігійності. Згідно з Конституцією України, свобода совісті – це право на свободу світогляду і віросповідання, свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої. Це конституційне визначення є основним змістовним елементом інституту свободи совісті, виступає її найвищою юридичною силою. Вона надає рівні можливості щодо реалізації власних духовних потреб і віруючим, і невіруючим. Стаття 35 Конституції України закріплює відокремлення церкви від держави. Поряд із статтею 35 правовий інститут свободи совісті охоплює конституційні норми: 1) рівність громадян перед законом незалежно від їхнього ставлення до релігії, їх рівні права в економічному, політичному, соціальному та культурному житті; 2) використання громадянами прав і свобод не повинні перешкоджати інтересам суспільства та держави, правам інших громадян; 3) здійснення прав і свобод невід'ємне від виконання громадянином своїх обов'язків.